

187

Colecția POVESTIRI ȘTIINȚIFICO-FANTASTICE

DIN LUCRĂRILE TRIMISE LA CONCURS:

„DREPTUL DE A ALEGE"

„0,5 LA SUTĂ VERITAL"

EDITATĂ DE REVISTA
ȘTIINȚĂ și TEHNICĂ

DIN LUCRĂRILE TRIMISE LA CONCURS

KOR BIT

Dreptul de a alege

(R. P. P.)

★

HORIA MATEI

0,5 la sută verital

(R. P. R.)

Colecţia „Povestiri ştiinţifico-fantastice"
Anul VIII — Nr. 187 — 1 septembrie 1962

Cititorii au cuvîntul

E o practică nouă, a zilelor noastre, faptul că multe dintre publicațiile periodice țin o strînsă legătură cu masele largi de cititori.

Se realizează astfel o mai mare apropiere între oamenii muncii și scriitorii chemați să oglindească în opere de artă viața nouă, eroul comunist — înfăptuitor al celor mai îndrăznețe visuri.

Eu sînt de mult nu numai un cititor pasionat al Colecției, dar și cititorul scrisorilor ce se publică aici. Oameni de cele mai diferite profesiuni vin să-și spună cuvîntul, să arate ce le-a plăcut mai mult din materialul publicat, să-și exprime dorința de a citi lucrări legate de preocupările lor. În felul acesta se realizează nu numai legătura dintre cititori și redacție, dar și cititorii între ei pot afla multe lucruri unii despre alții.

Povestirile publicate în această colecție reprezintă o anticipație a viitoarelor înfăptuiri, iar nouă ne place să le citim fiindcă ele oglindesc visele noastre care vor deveni în curînd cuceririle noastre.

ȘTEFAN CONSTANTIN ION
student — București

KOR BIT

Dreptul de a alege

(R. P. Polonă)

Automatul inchise trapa camerei de ecluzare, astfel încît interiorul ei nu se mai putea vedea decît pe ecran. Un trup omenesc, alb, dreptunghiular, era întins pe masa de operaţie, sub lumina unei lămpi puternice, albăstrui. Şarpele negru manipulat de dispozitivul medicului automat aluneca pe bolnav, vindecîndu-i rănile superficiale.

— ...A căzut în timpul aterizării, spuse Tolev. A deconectat autopilotul pentru a se elibera de acţiunea controlului acestuia şi a căzut într-o pădure. A pierdut prea repede viteza, explică el.

Far se întoarse cu spatele la ecran.

— Zbura singur? întrebă.

— Singur. Ca un căţeluş prost. A audiat conferinţa „Conduceţi fără autopilot" şi a încercat să aplice în mod practic cele auzite.

„Va scăpa oare?" — gîndi Far, în timp ce se îndrepta spre tabloul de comandă al sălii de operaţie. In se şi afla lingă homotron.

— Ce noutăţi, Esculap? întrebă ea.

— Un flăcău; şi-a distrus racheta la aterizare.

— Ei, ce să-i faci, o să-l reparăm, şi-i zîmbi lui Far, în felul ei, numai din ochi.

— E grav...

— Dă-mi datele despre starea lui.

Far se apropie de tabloul de comandă al medicului automat şi apăsă pe un buton sub care sta scris „Informaţii". Întotdeauna îl uimea puţinul timp de care avea nevoie homotronul pentru a da datele despre starea bolnavului. Aparatul de automodelare obţinea în 10—15 secunde toate datele necesare.

— Dacă aş fi homotron, aş termina studiul în cinci minute, îi spusese el cîndva lui In.

— Şi ai fi neinteresant, ca o specializare îngustă. N-aş suporta să-mi petrec zilnic cu un automat cele patru ore de lucru.

— Aş fi fost un automat genial...

Da, această discuţie avusese loc în timp ce se întorceau acasă pe ploaie. Probabil că era primăvară, căci frunzele pomilor erau mici şi de un verde crud.

Se întoarseră pe terasa largă, cenuşie a virobuzelor, ce strălucea în ploaie. Erau amîndoi uzi şi tremurau de frig, deşi, mergînd prin mijlocul drumului, soarele îi încălzea tot timpul. Pe margini erau înşirate automatele ude, cele care furnizau informaţii sau dintre acelea care dădeau bomboane copiilor. Automatele însă nu simţeau ploaia, nu simţeau frigul şi, ca întotdeauna, clipeau, reacţionînd cînd te apropiai de ele. Atunci spusese Far că ar vrea să fie un automat, chiar şi un homotron. Apoi s-au urcat într-un virobus şi şi-au uscat costumele de scafandru la raze infraroşii.

*

Beculeţul de sub „Informaţii" se stinse, şi apoi se auzi soneria. Homotronul aflase deja totul. Acolo, în adîncuri, în spatele tabloului de comandă, în micile cristale albe înfăşurate într-o plasă încîlcită de conductori, circulau impulsuri a căror configuraţie modela funcţionarea inimii, a plămînilor, a ficatului, trecerea corpilor sanguini prin capilare şi oscilaţiile diafragmei în timpul respiraţiei. Acum era suficient să întrebe automatul cum va reacţiona organismul la o transfuzie de sînge sau la orice altceva, iar el, Far, va şti din timp ce i se va întîmpla bolnavului cînd va folosi vreo anumită metodă.

— Pulsul? se adresă lui In.

— 160 pe minut.

— Tensiunea arterială?

— 40 de milimetri coloană de mercur. Far, nu mai respiră.

— Văd, dar respiră pentru el autopulmomatul. „Doar nu crezi că sînt orb?" — adăugă în gînd.

— Temperatura scade, spuse In.

— Cu ce viteză?

— Nu ştiu.

— Verifică, te rog, automatul de prim-ajutor, spuse Far ceva mai liniştit.

— Totul e în regulă, funcţionează normal, spuse ea, coborînd vocea.

Ştia lucrul acesta numai după indicaţiile luminoase care se aprindeau pe tabloul de comandă. Numai Far putea vedea

interiorul cabinei şi pe tînărul de pe masa de operaţie. El însă nu se uita pe ecran. Îi era teamă că dacă îl va privi pe tînăr acesta va muri.

„N-a murit — gîndi —, are deci un organism minunat. Nu trebuie să moară". Far îşi muşcă limba. De cîte ori era nervos îşi muşca limba.

— Determină momentul aproximativ de deranjare a circulaţiei sîngelui. Spusese „deranjarea circulaţiei sîngelui", dar gîndise „moarte".

In se aştepta la această întrebare. Ştia că Far o va întreba dacă nu va rosti ea însăşi acest lucru şi ştia, de asemenea, că lui nu-i place să întrebe.

— Aproximativ patru ore, spuse ea şi-i surîse în felul ei. Far nu era în stare să-şi imagineze că altcineva mai ştia să surîdă ca ea : nu cu toată figura, ci doar din ochi.

Odată, de mult, se supăraseră. Nu fusese o operaţie serioasă, ci doar un picior fracturat sau aşa ceva, o operaţie pe care medicul automat o rezolva singur, aproape fără să ceară sfatul vreunui doctor. În timp ce-i dădea diferite date, In spuse deodată :

— Far, hai să zburăm după operaţie la Petron !

El nu răspunse.

— Într-adevăr nu vrei ? întrebă ea.

— Ocupă-te mai întîi de ceea ce trebuie...

— Hm... ştii... Doar şi aşa dau toate cifrele necesare. De altfel, medicul automat face totul singur.

Se simţea în mod evident jignită.

— Spune-mi, o întrebă el mai tîrziu, pe cînd ieşeau din clinică, totdeauna te simţi lîngă homotron ca la practică ?

— Ce practică ?

— Mi-ai povestit o dată că atunci cînd ai învăţat teoria homotronului reglai aparatul în aşa fel încît să-ţi dea un caz grav, deşi nu exista nici un bolnav...

— Da. Ei şi ?...

— Dar aci, în sala de operaţie..., începu el, dar nu termină.

— Sigur că nu ! Niciodată nu uit că acolo este un om şi fac totul cît pot mai bine.

— Da, dar tu...

— Nu sînt atît de emoţionată ca tine ?

— Da.

— Uite ce e, începu ea foarte serios. Dacă aceasta ar putea ajuta cu ceva celui care e culcat acolo pe masa de operaţie, aş fi emoţionată şi nervoasă cît aş putea. Lui însă nu-i ajută. Aşa că de ce să fac ceva care n-are nici un sens ?

Far nu-i răspunse. Privea în jos, la scara de piatră ce ducea de la clinică la heliodrom. „Tot așa ar putea argumenta și automatul" — gîndi el.

— Ei, spune-mi, zburăm? In nu ceda.

— Mi-e totuna. Hai să zburăm la Petron.

Petron era un deal singuratic care se înălța în mijlocul unei cîmpii. Sus era o mică platformă pentru aterizarea elicopterelor, iar ceva mai jos erau ruinele unui vechi observator astronomic. Chiar pe creastă erau cîteva stînci mari, și In, care-și amintea din copilărie niște basme uimitoare, afirma că aci se adunau cîndva vrăjitoarele. Cînd ajunseră acolo, văzură pe cineva stînd pe o stîncă.

— E una dintre vrăjitoarele tale, spuse Far. A zburat pe-o mătură, pentru că nu văd nici un elicopter.

Era însă un tînăr într-un costum obișnuit, cenușiu, de scafandru. Mesteca un fir de iarbă și se uita la soare, care se și învăpăiase de crepuscul. Se așezară pe o altă stîncă. Cîtva timp tînărul îi privi de la locul său, apoi se ridică și se apropie de ei.

— Pot să stau cu dumneavoastră? Scuzați-mă, dar nu mă pot de loc obișnui cu gîndul că sînt atît de mulți oameni aci și că poți ședea pur și simplu pe pietre...

In izbucni în rîs, Far se uita împrejur, dar nu mai era nimeni afară de ei. Tînărul se intimidase complet.

— Știu că nu sîntem decît noi trei, dar eu m-am întors din Marte abia alaltăieri.

•

Far își desprinse privirea de pe indicatorul de transfuzii de sînge și se uita peste umăr la In.

— Ai rezultatele diagnosticului prealabil?

— Da. Craniul îi este sfărîmat. Așchie de os la intersecția nervilor optici...

— Trebuie urgent scoasă!

— ...Trei coaste rupte, piciorul stîng sfărîmat... În plus, nu poate respira independent.

— Stai puțin, ce temperatură are?

— Nu fi neliniștit, se ridică.

— Deci nu-i atît de grav, răsuflă el ușurat și o privi pe In pentru prima oară direct în față.

— Încălzire! spuse el.

Ea dădu afirmativ din cap:

— Da, încălzire... Asta-i tot ce a făcut automatul pînă acum? se uită la Far.

— Posibil. Poţi însă să-mi explici de ce faci toate astea? E clar că bolnavul a ieşit din starea de şoc.

— Nu bombăni! Nu poţi de loc să te dezobişnuieşti de asta. De altfel, totdeauna ai fost aşa, adăugă ea, iluminată parcă de o ciudată inspiraţie. Omul care din principiu are totdeauna dreptate...

Far nu sesiză dacă ea vorbeşte serios. De cînd se cunoşteau, el nu-şi putea da seama de acest lucru. Chiar cînd vorbea aşa, ca acum, In avea o aşa privire de parcă era gata să izbucnească în rîs. Far se mulţumi să ridice din umeri:

— Termină-ţi, în sfîrşit, probele la homotron! Ea încuviinţă din cap, dar îşi continuă gîndurile:

— ...pentru că tu trebuia să te naşti cu cîteva secole mai devreme, cînd medicul avea neapărat dreptate. Ea apăsă pe butonul „Deconectare", şi curbele de pe ecranul homotronului deveniră mai precise. În vremurile acelea examina bolnavul, punea diagnosticul şi totdeauna avea dreptate... doar dacă un alt medic nu punea un alt diagnostic.

— Prin asta medicina avea ceva comun cu arta, zîmbi Far. Apoi au apărut matematicienii, ciberneticienii şi s-au construit maşini, ca medicul automat sau homotronul. Şi adio, artă! Nu-i aşa, In?

— Mai mult sau mai puţin. Acum însă, datorită homotronului, iţi pot spune că bolnavul a ieşit din starea de şoc.

— Asta ştiam şi singur.

— Te-nşeli. Presupuneai, ca acei medici străvechi. De ştiut, ştii abia acum... Spune-mi, Far, adăugă ea pe alt ton, o să scape?

— Nu ştiu. Nu e decît prima etapă. Il vom opera.

— Poate ar fi mai bine să ne consultăm cu profesorul şi să transmitem informaţii complete grupei lui Ron, care cred că este cel care ne va schimba...

— Nu, începem noi acum.

In tăcea, privind drept înainte. „Ce i s-a întîmplat? — gîndi Far. De ce nu vrea să opereze? Nu, nu cred... Totdeauna doar, chiar şi după aceea, a lucrat cum nu se poate mai bine. În general este o fată minunată, şi eu am fost un prost... cu adevărat un prost..."

— Aşteaptă-mă. Un moment. In se ridică de la tabloul de comandă şi se duse la videotelefon.

— Informare locală, spuse ea şi aşteptă pînă cînd informatorul apăru pe ecran.

— Cînd soseşte nava de pe satelitul 6?

— Are o întîrziere de 20 de minute, răspunse informatorul.

— Bine, mulțumesc.

„Satelitul 6. Pe satelitul 6 se găsea tabăra de antrenare a tînărului aceluia care se întorsese din Marte" — gîndi Far. Aflase întîmplător, așa cum afla el despre toate... E adevărat că observase că In e cam stranie, dar matematicienii sînt întotdeauna oameni curioși. Doar atunci, în acea dimineață de serviciu...

Era încă întuneric cînd coborîse pe heliodrom. A ieșit din cabină și a privit ceața dimineții. Nu auzea decît zgomotul motorului, iar cînd acesta se oprea se lăsa o liniște totală. Stelele dispăruseră. Numai luminile clinicii străbăteau ferestrele albăstrui, dreptunghiulare. Far o aștepta pe In. Trecu mult timp, cînd deodată auzi din înălțimi un zumzet neclar. Un elicopter ateriză în mijlocul heliodromului. În cabină erau două persoane. „Nu-i elicopterul acela" — gîndi el; apoi însă, cînd văzu părul lung al femeii, își dădu seama că se înșelase. Puține femei, afară de In, purtau părul lung, după moda de demult. Cei doi pasageri săriră din cabină și se sărutară scurt, ca la despărțire. Apoi o văzu pe In alergînd pe treptele pe care se așezau ei uneori vara. Far înainta încet pe heliodrom. Tînărul îl observă.

— Îmi pare rău că s-a întîmplat așa, spuse el. Far nu răspunse nimic, dar nu se simțea de loc bine.

— A fost atît de neașteptat, încît n-am mai ajuns să mai vorbim cu tine, continuă tînărul. Ea voia astăzi să-ți destăinuiască totul.

— ...

— Nu te supăra pe mine, Far. Ar fi trebuit să vin la tine mai devreme. Dar eu nu pot părăsi satelitul 6 decît pentru cîteva ore. Sînt într-o tabără de antrenament, explică el. Va fi o discuție foarte penibilă pentru ea. Ajut-o într-un fel. Te iubește foarte mult.

— Nu te neliniști, o să se descurce ea. Far trecu pe lîngă tînăr și se îndreptă spre scară. Se și luminase.

La tabloul de comandă se auzea un zumzet insistent. Ecranul, care fusese pînă atunci de un cenușiu monoton, fu brăzdat de fulgere.

— Și-a revenit, spuse In.

— Conectează cîmpul anesteziant.

— E conectat.

„La ce s-o fi gîndind băiatul ăsta ? — își spuse Far. Poate că-și aduce aminte de ultima secundă înainte de catastrofă și vede vîrful pomilor care se apropie".

— Ești sigură că a orbit ? întrebă Far.

— Sigură. O așchie de os presează pe intersecția nervilor optici. Gîndește-te, Far, o singură mișcare inexactă a volanului, și totul s-a petrecut brusc.

— Ai deja toate datele ? o întrerupse el.

— Morfologia, nivelul hemoglobinei, rezerva alcalină...

— În regulă. Începem...

Se apropie de tabloul de comandă și întinse mîna drept spre conducerea centrală a automatului. Făcu cîteva mișcări rapide cu degetele pînă cînd pe ecran apăru craniul. Reglă emițătorul de radiații în așa fel încît să crească frecvența.

— Treci pe control, îi dădu lui In comanda.

Verifică încă o dată totul și conectă releul automat de siguranță. Nu lucră decît cîteva secunde. Fără greș, cum numai un automat o poate face, despărți cu ajutorul vibratorului oasele de țesut, extrase așchia de os. Atunci se aprinse un beculeț verde, ceea ce însemna că sarcina a fost îndeplinită.

Far întrerupse lucrul pentru un moment și-și dădu la o parte părul de pe frunte.

— Controlul ? întrebă el.

— Da.

— Voi extrage și restul de frînturi de os.

Medicul automat funcționa ireproșabil. În cele din urmă îndreptă și arcada spartă.

— Să facem o scurtă pauză, zise Far. Îi zîmbi lui In, căci era mulțumit că totul decursese atît de bine. Se uită la descărcările alburii de pe ecran. Bolnavul își recăpătase cunoștința.

— Verifică dacă vede, o rugă Far.

— Verifică singur. Scuză-mă, te rog, un moment. Din nou se duse la videofon.

— A aterizat nava ? Chiar acum ?... Mulțumesc.

Far conectă un beculeț galben sclipitor din sala de operație. Scînteile de pe ecran alergau mai repede. Probabil că bolnavul vedea.

„Ce așteaptă ? — gîndi Far. Doar nu s-o fi înțeles cu el tocmai pentru ora asta !"

— Verifică la homotron ce mai trebuie făcut !

— Trebuie amputat piciorul, răspunse ea prompt.

Operația era de tipul celor pe care medicul automat le executa singur, după comanda-program internă, Dură aproape

un minut. „În sfîrșit pot să mă ridic și să fac cîțiva pași" — gîndi Far. Simțea cum îi amorțesc picioarele.

— Pulsul se accelerează, spuse deodată In.

— Cît ?

— Peste 160.

— Ritmicitatea ?

— Nu prea corectă. De altfel, uite-te și tu. Ea arătă spre cardioscop.

Da, pulsul nu era ritmic, ba chiar, mai mult, tindea să se oprească.

„Circulația sîngelui insuficientă" — gîndi Far.

Se uită la ecran. Curbele se frîngeau, uneori se avîntau în sus, în vîrfuri albe de impulsuri. „Un haos total" — gîndi el.

— In.

— Da !

— Conectează inima artificială. Deocamdată cea exterioară.

Nu văzu cînd medicul automat desfăcu toracele tînărului. Conectarea inimii dură cîteva secunde. Apoi pulsul și tensiunea redeveniră normale.

— Pune-i inima artificială cu alimentare de la baterie, propuse In. Se pare că în sistemul solar există deja cîteva sute de oameni cu asemenea inimi și toți trăiesc.

— E greu de trăit cu o astfel de inimă. De altfel, nici nu mai respiră.

— Ce-ai să-i faci ?

— Nu știu. Nu pot decît să aștept și să verific la homotron ce șanse are. Are o hemoragie in centrul respirator al creierului.

— Ce poveste prostească, spuse In.

Cîndva mai vorbise așa... Se întorceau de la clinică. Era în ziua în care-i văzuse dimineața la heliodrom. În virobuz mai erau doi studenți, care discutau aprins despre cîmpurile fără rotori.

Fata s-a uitat cîtva timp la părul Inei, cu curiozitate și respect, așa cum privești un exponat de muzeu.

— Îți tai părul ? a întrebat-o atunci Far.

— Îl tai, răspunse ea.

— Și cînd el va zbura pe satelitul lui Saturn tu vei avea niște bucle scurte și blonde ca ale fetei aceleia ?

Ea dădu din nou din cap.

— În general, e o poveste prostească acest zbor al lui, spuse ea. Matematicienii de specialitatea mea nu sînt necesari acolo. Mi-am ales o profesiune nu prea cosmică.

Pulsul tînărului era acum normal, așa încît Far putea, în sfîrșit, să se ridice. Trecu pe lîngă automate, privi pe fereastră, bătea vîntul. Din cer, sub norii joși și cenușii cobora un elicopter mic, roșu.

— Far, o auzi el pe In în spatele lui, nu iese nimic.

— Mai încearcă o dată. Totdeauna există posibilitatea să înceapă să respire singur.

— Bine, încerc, spuse ea.

Far simți însă că sînt puține speranțe. Se întoarse brusc de la fereastră și se apropie de ea.

— Mai verifică o dată, spuse el dur. Verifică de zece ori, aici nu e glumă. Dacă nu începe să respire singur, nu vom reuși niciodată să-l deconectăm de la automat, și asta înseamnă sfîrșitul.

Stătea în picioare și se uita la ea cum apasă pe butoane, cum apar și apoi se sting curbele pe ecran.

— Nu, nu există nici o șansă. Privește, spuse ea, arătîndu-i unul dintre ecrane. Acest vîrf neînsemnat, abia sesizabil, de pe curbă reprezintă șansa de vindecare a bolnavului. Această șansă este atît de mică încît ea este practic aproape egală cu zero. Înțelegi, poate, că nici nu-i o șansă a lui, ci o eroare infimă a automatului.

— Și atunci?

— Nu știu, într-adevăr nu știu. Nu mai pot să-l ajut cu nimic. Calculele arată că nu va trăi, că nu poate respira...

„Oare totul a fost inutil? N-are șanse?" Far își mușca limba. „Un cățeluș prost care a vrut să aterizeze fără pilot automat"...

„Băiatul e conștient... probabil că știe că este în cabina medicului automat și crede că a și trecut peste tot ce a fost mai greu."

Din nou se apropie de fereastră. Afară nu se mai vedea nimic. Ploua.

„Poate, totuși, încercăm... De fapt, de la început m-am gîndit la asta, dar m-am temut. Deși dacă comenzile de la centrii nervoși către toate organele sînt asemănătoare unor serii de impulsuri bine determinate, atunci se poate introduce în centrul care a suferit traumatismul un electrod din afară, de unde să se transmită impulsuri; așa judecam atunci cînd am stat de vorbă cu Ron. Ar fi ceva asemănător cu o respirație artificială."

— In!...

Ea vorbea din nou la videofon.

— ...da, spuneți-i să aștepte. Operația se termină curînd și plec. Un moment numai!

Termină convorbirea și se uită la Far.

— Ce vrei să faci?

— Vreau să-i stimulez centrul respirator printr-o comandă-program exterioară.

Ea se întoarse la el și-l privi foarte serioasă.

— Tu? întrebă ea în cele din urmă.

— Da.

— Este absurd... N-ai voie să riști! N-ai dreptul!

— Dacă nu intervin, moare.

— N-ai ce să-i faci. Nu e vina noastră. Am făcut tot ce se putea face.

— N-are importanță de ce s-a prăbușit. Sînt medic, In.

Ea nu se mai uita la el. Se uita la ecranele pe care curbele se împleteau între ele.

— Cine va lucra? întrebă ea.

— Eu.

— Singur?

— Da, singur.

„Crede ea oare, într-adevăr, că eu nu voi putea opera cu acest electrod în creier? În general, electrozii doar nu se simt".

— Îți pregătesc medicul automat, spuse ea.

— In! strigă Tolev de pe ecranul videofonului. In, băiatul acela n-a mai putut să aștepte și a zburat înapoi pe satelitul 6. M-a rugat să-ți comunic că veți zbura în Marte. Conducerea și-a dat acordul...

„Asta aștepta ea" — gîndi Far.

— Bine, mulțumesc, spuse In fără măcar să se uite la Tolev. Se ridică și se apropie de automat.

— Pregătesc medicul automat și putem începe. L-am chemat și pe Ron. El îți va monta electrodul.

„Ea apasă pe butonul de alarmă, și Ron va veni acum în fugă — gîndi Far. Așa se întîmplă întotdeauna. Niciodată nu reușesc să prevăd ce va face ea... Ron, probabil, aleargă acum pe coridorul din celălalt capăt al clinicii, întrebîndu-se ce s-o fi întîmplat."

Ron intră în fugă în cabinet. In însă nu-l lăsă să spună nici un cuvînt.

— Montează-i lui Far un electrod în centrul respirator, te-am chemat pentru că e foarte urgent, spuse ea.

— Un electrod? Lui Far? Dar ce i s-a întîmplat?

— O transmisie neuronică exterioară, excitarea centrului paralizat folosind impulsuri de la un centru sănătos. Ca în experimentele voastre.

— Dar Far...

— Nu discuta cu el, Ron. Am discutat destul. Montează-i electrodul.

Far dădu din cap.

— Montează-l, confirmă el.

— Cum vrei, știi însă...

— Știu. Am cumpănit totul.

Ron se uită din nou la In.

— Bine, spuse el. Du-te în sala de operație, Far. N-o să te doară, adăugă el, de parcă stătea de vorbă cu un bolnav.

Sala era mică. „De cîte ori am privit-o din afară și nu mi-am dat seama că e atît de strîmt aci" — gîndi Far. Masa de operație, dreptunghiulară, albă, la fel cu cea pe care zăcea tînărul ; o lampă mare și puternică și loc doar atît cît să te poți întinde pe masă.

Se culcă, și automatul îl presă ușor pe cap.

„Electrodul de anesteziere" — mai gîndi el, apoi urmă o pierdere de scurtă durată a memoriei. Scurtă numai pentru el, căci practic trecură cîteva minute pînă cînd operația se efectuă.

Ieși din cabină și se apropie de tabloul de comandă.

— Ce zici, o fac eu ? propuse Ron.

— Nu ! Far se așeză în fața ecranului, privind drept înainte.

— Far, ce-i cu tine ? In îi puse mîna pe umăr.

— Nimic. Du-te la homotron și treci pe control. Începem imediat.

Ea se îndreptă spre medicul automat.

„Pe urmă ea va zbura în Marte — gîndi Far. Voi primi ilustrate de Anul Nou, ilustrate din Pustiul Roșu de pe Marte cînd la noi va fi frig și va ninge. Apoi nu voi mai primi nimic pentru că ilustratele se trimit pentru vecie."

— Gata controlul, zise In de la tabloul de comandă.

Far deconectă plămînul artificial și nu se mai gîndea decît la pînzele cenușii de pe ecran, deplasate de capetele electrozilor.

— Se mișcă... mușchii se mișcă, spuse In.

„Am nimerit deci. Centrul lui reacționează, mușchii se mișcă — gîndi Far. Încă o mică corecție."

Deplasă electrodul cu o fracțiune de milimetru.

— Mai bine... acum e mai bine. In se ridică şi se apropie de el. Cum te simţi?

— Întoarce-te la tabloul de comandă, zise el scurt.

Da, muşchii se mişcau, volumul cavităţii toracice a tînărului creştea sensibil.

— Uită-te pe ecran la redistribuirea tensiunilor...

— Au fost cîteva străluciri... stai puţin... Ea se apleacă spre ecran. A şi scăzut!

Far desfăcu conturul, şi impulsurile creierului său nu mai mergeau pe conducte.

— Respiră, pronunţă el.

— Respiră, într-adevăr respiră! repetă In, uitîndu-se la ecran ca şi cum pentru prima oară ar fi văzut acest fenomen. Va trăi, Far.

— Te felicit. Ai reuşit! spuse Ron. In, trebuie să-i transmiţi acum noii parametri ai homoţesutului, iar tu, Far, întoarce-te în sala de operaţie.

Din nou Far stătea culcat pe masa albă din strîmta cabină sub lampa aceea enormă.

Privi din nou la In şi la Ron, care stăteau aplecaţi peste tabloul de comandă, apoi ieşi din cabină.

Coborî scările de piatră spre heliodrom. Ploaia se oprise. Pe pistă străluceau băltoacele. „A fost o operaţie grea pentru colectivul nostru — gîndi el. Păcat că e ultima..."

Se întoarse spre clădire şi o văzu pe In. Sărind peste băltoace, ea fugea spre el pe pista cenuşie a heliodromului.

Traducere de RADU TUDOR

0,5 la sută verital

1

În dimineața aceea senină de iunie, cînd se prezentă la slujbă, Ray Wade găsi pe biroul său un plic de culoare gălbuie, cu mențiunea „strict personal". Desfăcu plicul. Era o citație: a doua zi la ora 10 dimineața trebuia să se prezinte în fața Comisiei pentru verificarea lealității. Citația avea două semnături: cea binecunoscută a lui Sloane, directorul personalului, și încă una indescifrabilă, a secretarului comisiei.

La început, Ray rămase împietrit, holbîndu-se la citație de parcă bucata de hîrtie ar fi fost în măsură să-i dea unele deslușiri. Dar pe urmă se reculese și ridică receptorul telefonului, formînd numărul lui Sloane.

— Domnul director este ocupat, îi răspunse o voce morocănoasă, cam adormită.

— Aici este Wade, Ronald Wade. Am primit o citație. Trebuie să fie o greșeală...

— Așteptați o clipă.

După o pauză, care i se păru nesfîrșită, vocea morocănoasă de la celălalt capăt al firului se auzi din nou:

— Sînteți Ronald Wade, 33 de ani, născut la Portland, Oregon, locotenent de marină în rezervă, funcționar în serviciul aprovizionării din Departamentul marinei?

— Da... da...

— Atunci nu este o greșeală. Bună ziua, domnule.

Vocea nu era nici mai vioaie și nici mai puțin vioaie decît pînă atunci — era o voce obișnuită să dea zilnic de zeci de ori asemenea informații, iar „clic"-ul sec pe care-l făcu receptorul așezat în furcă părea încheierea firească a convorbirii.

Ray se rezemă de speteaza scaunului și trase adînc aer în piept. Deodată simți la tîmpla stîngă bătaia sîngelui și se gîndi că dacă ar avea o oglindă ar putea vedea vinișoara aceea care i se umfla ori de cîte ori trecea printr-o emoție puternică. „Ultima oară mi s-a întîmplat înaintea bătăliei de lîngă insula

Guam, cu japonezii, cînd eram locotenent pe crucișătorul «Yellowstone»... La naiba, atîta tevatură pentru o citație. În fond, o citație e numai o bucată de hîrtie și cînd nu te știi vinovat cu nimic"...

Se ridică de la birou și trecu în încăperea alăturată, cerînd să fie primit de domnul Clark, șeful serviciului.

— Am primit o citație, începu Ray să-i explice șefului.

— Da, știu...

Domnul Clark nu servise în marină, era funcționar de carieră. În cei aproape patru ani de cînd lucra aici, Ray avusese cu el numai raporturile politicoase cerute de relațiile oficiale.

— Nu înțeleg, izbucni Ray. Nu înțeleg de ce sînt citat în fața comisiei. De ce tocmai eu? Din întregul serviciu, tocmai eu. Poate îmi puteți da vreo lămurire.

Studiind cu atenție vîrful creionului pe care-l ținea în mînă, domul Clark clătină capul. Într-un tîrziu, răspunse:

— Nu-ți pot da nici o lămurire. Dar îți pot da un sfat și te rog să socotești că sfatul acesta nu ți-l dă șeful dumitale, ci un prieten mai în vîrstă: Comisia pentru verificarea lealității este un lucru foarte serios, decizia ei poate avea o influență hotărîtoare asupra carierei dumitale, asupra vieții dumitale. Să fii calm, să te gîndești bine înainte de a răspunde întrebărilor care-ți vor fi puse și, mai ales, fii foarte prudent.

Ray simți din nou vinișoara de la tîmplă zbătîndu-se. Răspunse pe un ton mai ridicat decît ar fi vrut și decît s-ar fi cuvenit:

— Prudent? De ce să fiu prudent, domnule Clark? N-am nimic de ascuns. Viața mea e limpede. Lealitate? Am luptat în război, domnule Clark, am fost rănit de două ori și decorat.

Fără să-și ridice privirea de pe creionul din fața lui, domnul Clark murmură:

— Asta n-are nici o importanță.

— Dar atunci, ce are importanță? Sînt un american oarecare, nici mai bun nici mai rău decît altul. N-am făcut și nu fac nici un fel de politică. Am o căsuță la marginea orașului, de două ori pe săptămînă merg la cinema și-mi plătesc regulat impozitele. E drept că mai am de plătit vreo patru sute de dolari ca să-mi achit automobilul luat în rate, dar aceasta este o chestiune particulară între mine și domnul Ford.

Șeful serviciului nu spuse nimic. Ray văzu numai că pleoapele sale se lăsară o clipă, obosite, peste ochii cu lucire mată. În departament umbla zvonul că domnul Clark intenționează să ceară ieșirea la pensie.

— Aș vrea o învoire pentru astăzi, adăugă Ray cu voce potolită.

— Desigur, se grăbi domnul Clark să încuviinţeze. Înţeleg. Trebuie să te pregăteşti. Mîine va fi o zi grea pentru dumneata.

Ray deschise gura să spună ceva, dar pe urmă se răzgîndi. Îşi luă rămas bun şi plecă.

2

Afară, în stradă, începuse să se simtă căldura zilei. Ray o luă înspre centrul oraşului. Mergea grăbit, dar asta nu-l împiedică să se oprească la un chioşc să-şi cumpere o revistă şi nici să intre într-o lustragerie pentru a-şi face pantofii. În general, făcea impresia unui om care-şi cîştigase cu greu cîteva ore libere, cu care apoi nu ştie ce să facă... În centru, pe Mall, asfaltul fusese proaspăt stropit şi apa se evapora emanînd răcoare. Dinspre fluviul Potomac se auzi sirena unui remorcher. Ray se opri îngîndurat în faţa monumentului lui George Washington şi-şi ridică încet privirea, de parcă ar fi numărat gradaţii invizibile aflate pe obeliscul de marmură albă.

„Trebuie să vorbesc cu Alice — îi ţîşni prin minte. Să mă sfătuiesc cu ea. Dar mai e vreme. Ba nu, acum, imediat". Se urcă în autobuzul care mergea spre cartierul Georgetown şi peste un sfert de ceas intră în holul răcoros al casei sale, unde o găsi pe Mary, care ştergea praful. Mary îi fusese doică. În gesturile ei şi în însuşi faptul că ştergea praful, ca în fiecare zi la această oră, era ceva atît de obişnuit, de familiar, de odihnitor, încît Ray simţi un fel de uşurare.

Fără vreun motiv anume, începu să zîmbească şi glumi cu ea :

— Te-ai îngrăşat, bătrînico. Ai început să arăţi ca o reclamă pentru un butoi de scrumbii. Unde-i doamna ?

Mary îl învălui cu o privire caldă :

— E în laborator, cu domnul Burke.

Ray se întoarse şi porni pe aleea pietruită care ducea spre laboratorul situat în fundul grădinii. Alice studiase chimia, conform dorinţei tatălui ei, şi devenise asistenta lui. Doctorul Thomas Burke se bucura de oarecare faimă în domeniul biochimiei ; lucrase o vreme în laboratoarele unei societăţi de produse farmaceutice şi făcuse unele descoperiri. Dar în urmă cu vreo doi ani îşi dăduse pe neaşteptate demisia şi de atunci se ocupa numai de catedra universitară, continuîndu-şi cercetările pe cont propriu. Într-un fel de şopron, care pe vremuri fusese folosit ca seră de flori, apoi ca pavilion de vară, acum era amenajat laboratorul, care înghiţise aproape toate economiile domnului Burke.

Pe Alice, Ray o găsi aplecată asupra unor calcule care păreau s-o absoarbă. O sărută pe păr şi începu :

— Alice, trebuie să-ţi vorbesc...

Dar nu putu să-şi termine fraza. Alice sări în picioare, îl îmbrăţişă şi strigă entuziasmată :

— Ray, experienţa lui Tom a reuşit !

Îi spunea tatălui ei pe nume : Tom. În ochi avea acea strălucire pe care Ray o cunoştea atît de bine şi care contribuise în bună măsură ca Alice să devină soţia lui...

— Ce experienţă ? Nu înţeleg...

La drept vorbind, Ray îl socotea pe socrul său puţintel cam ţicnit. Cum o ţinea aşa pe Alice în braţe, prin minte îi trecură repede unele scene în legătură cu Thomas Burke şi în urechi îi răsunară fraze în care cuvîntul „experienţă" revenea mereu. Da, într-adevăr, socrul lui vorbea mereu de o anume experienţă menită să ducă la o „descoperire epocală". Aşa spunea : „descoperire epocală". Şi adăuga, uitîndu-se ironic pe deasupra ochelarilor, la Ray : „Marinarul nostru nu înţelege, bineînţeles, nimic". Dar n-o spunea cu răutate.

— Vino cu mine, îi răspunse Alice.

Îl luă de mînă şi-l duse în fundul laboratorului. „Nici măcar nu mă întreabă ce caut la ora asta aici" — îşi zise Ray cu oarecare amărăciune. Dar îşi dădu seama că Alice era prea surescitată pentru ca în preocupările ei să mai intre şi altceva decît ceea ce era în legătură cu experienţele tatălui ei.

Cînd simţi că cei doi se apropiaseră, doctorul Burke îşi ridică ochelarii dintre retorte şi în colţul gurii îi apăru surîsul ironic pe care-l arbora de cîte ori avea de-a face cu ginerele lui :

— L-ai adus, spuse el către Alice, să-i administrăm o doză din noul nostru preparat ?

— Nu, Tom, l-am adus ca să afle din gura ta ce minunată descoperire ai făcut.

— Crezi c-o să înţeleagă ? Marinarii sînt unilateral dotaţi.

— Tom, nu fi răutăcios. Astăzi e o zi mare pentru tine. Sînt sigură că Ray se va bucura aflînd că munca ta a fost încununată de succes.

Doctorul Burke oftă şi după ce se gîndi o clipă ridică din furcă receptorul telefonului interior şi strigă cu glasul lui piţigăiat :

— Mary, vino în laborator.

Pe urmă, bătrînul se apropie de frigiderul situat într-un colţ al laboratorului, scoase o sticlă cu apă şi turnă un pahar aproape plin. Căldura devenise înăbuşitoare şi Ray crezu că socrul său vrea să bea apă. Dar îl văzu că ia dintr-un borcan un praf albicios, cam cît un vîrf de linguriţă, şi-l pune în pahar. O clipă apa se tulbură, apoi deveni din nou limpede şi sticla

paharului se aburi uşor. „A descoperit un praf care răceşte apa — îşi zise Ray. Dacă preparatul e într-adevăr bun, o să cîştige o grămadă de dolari".

În uşă apăru Mary. Se apropie de doctorul Burke şi aşteptă. Pe fața ei se citea oarecare uimire.

— Unde ai fost azi dimineață? întrebă savantul şi o privi pe deasupra ochelarilor.

Mary îşi roti ochii de la Alice la Ray şi de la Ray la doctorul Burke. Era limpede că întrebarea era cu totul neaşteptată pentru ea. În general, bătrînul savant nu prea stătea de vorbă cu ea şi în nici un caz n-o întrebase vreodată de treburile ei.

— La cumpărături, domnule Burke.

— Şi cît ai lipsit?

— O oră, răspunse Mary fără să clipească.

Alice şopti la urechea lui Ray:

— Minte. A lipsit mai mult de două ore.

Ray cunoştea acest defect al bătrînei. Da, Mary mințea. Mai ales în legătură cu slăbiciunea ei: bomboanele cu mentă. Ray îi interzisese categoric să mai mănînce bomboane; Mary suferea de diabet.

— Pe la cofetăria din colț n-ai trecut? îşi continuă doctorul Burke ciudatul interogatoriu.

— Nu, domnule.

— Şi n-ai cumpărat bomboane?

— Nu, domnule.

Privirea bătrînei se roti din nou, speriată. Ray nu putea înțelege rostul acestor întrebări. „De ce o chinuieşte aşa?" — şopti el către Alice. „Ai răbdare, îi răspunse aceasta, şi o să înțelegi".

— Nici măcar bomboane cu mentă? insistă savantul.

Mary şovăi, înghiți în sec şi răspunse hotărîtă:

— Nu, domnule.

Doctorul Burke se îndreptă spre frigider, scoase cu cleştişorul un cub de gheață şi-l puse în paharul dinainte pregătit:

— E cald, Mary. Nu vrei să bei un pahar cu apă?

Bătrîna îşi roti din nou privirea şi mai uimită. Apoi îşi trecu limba peste buzele uscate. Alice îi zîmbi, dînd din cap:

— Bea, Mary. E rece şi bună.

„De ce i-o fi pus gheață? se întrebă Ray. Dacă praful lui are proprietatea de a răci..." Fără să vrea simțea o aversiune față de faptul că bătrîna lui doică era folosită drept cobai.

Între timp, Mary băuse paharul pînă la fund şi — cu un oftat de uşurare — îl depusese pe o măsuță.

Doctorul Burke se aşeză pe un scaun şi o privi pe deasupra ochelarilor. Fără să-şi dea seama, Ray se uita şi el, cu încordare, de parcă ar fi aşteptat ca, după înghițirea apei din pahar, cu Mary să se întîmple ceva cu totul deosebit.

Dar nu se întîmplă nimic.

— Cît ai lipsit azi dimineață? întrebă într-un tîrziu savantul.

Mary se gîndi o vreme, pe urmă:

— Două ore, domnule. Poate ceva mai mult.

— La cofetărie ai fost?

— Da, domnule. Am cumpărat bomboane cu mentă.

— Știi că n-ai voie...

— Știu, domnule. Dar ce să fac? Îmi plac atît de mult!

— Poți să pleci, Mary. Ba nu, stai. Era bună apa pe care ai băut-o?

— Da, domnule. Bună și rece. Vă mulțumesc, domnule.

Ray nu-și putea reveni din uimirea pe care i-o provocase scurta conversație. Alice îl privea triumfător:

— Ei, îl întrebă ea, ce părere ai de efectele veritalului? Așa-i că Tom a făcut o descoperire minunată?

— Veritalul? făcu Ray descumpănit. Praful acela albicios...

— Da, zîmbi Alice. Praful acela albicios este un medicament împotriva minciunii; el te face să spui adevărul, tot adevărul. Tom l-a botezat verital, de la cuvîntul latinesc: veritas, adevăr.

— ...împotriva minciunii, repetă mecanic Ray, trecîndu-și mîna prin păr. Dar aceasta este într-adevăr o descoperire extraordinară! Cum se poate... vreau să zic... organismul omului...

— E prea complicat pentru un marinar, cîrîi Thomas Burke din colțul lui. Sextantul e mai ușor de mînuit.

— Lasă-l în pace, Tom, se supără Alice.

3

După masă, în timp ce-și beau cafeaua, Ray pomeni în treacăt de citația pe care o primise. Doctorul Thomas Burke mormăi ceva în barbă, pe urmă spuse că are treabă în laborator, se ridică și ieși.

Alice păstră o vreme tăcerea, apoi pronunță aceleași cuvinte ca domnul Clark:

— Trebuie să fii foarte prudent.

Ray sări în picioare:

— Și tu, Alice?! Pentru dumnezeu, ați înnebunit cu toții? Pentru ce să fiu prudent? Tu știi mai bine ca oricine că n-am nimic de ascuns.

— Da, știu, răspunse Alice calmă. Dar mai știu cîte unele pe care tu nu le știi. Vezi tu, Ray, tu ai fost multă vreme plecat departe, pe mare. Și nici nu prea citești ziarele.

— Nu, izbucni Ray. Eu citesc doar ziarele sportive, nu mă interesează politica, nu mă interesează sindicatele, nu mă interesează bombele atomice...

— Poate că asta e o greşeală. Da, cred că e o greşeală faptul că nu te interesează politica. Ea te-ar ajuta să înţelegi unele lucruri. Poate că ai înţelege şi ce înseamnă să fii citat în faţa Comisiei pentru cercetarea lealităţii...

În clipa aceasta, Mary apăru în pragul uşii :

— Domnul Simpson e afară. Îl caută pe domnul Wade.

„Tocmai acum şi-a găsit să vină" — îşi zise Ray. Ţinea mult la Sam Simpson. Anii de război nu se uită aşa uşor. Simpson fusese mecanic-şef pe crucişătorul „Yellowstone". După război fusese demobilizat şi lucra acum, ca şi Ray, la Departamentul marinei, ca mecanic la instalaţiile de apă şi canalizare.

— O să continuăm mai tîrziu discuţia, zise Alice ridicîndu-se. Vă las singuri.

Sam Simpson era înalt, lat în spate, cu rădăcina nasului borcănat flancată de o pereche de sprîncene stufoase. De pe urma anilor îndelungaţi petrecuţi pe mare rămăsese cu mersul legănat. Din ochii lui serioşi se rostogoleau uneori doi stropi de veselie.

— E o oră nepotrivită pentru vizită, domnule locotenent, începu Simpson.

Îi spunea lui Ray „domnule locotenent" ca pe vremea cînd purtau amîndoi uniforma.

— Lasă fasoanele, Sam, şi stai jos, îl întrerupse Ray. Dacă ai venit acum la mine, înseamnă că ai să-mi spui ceva. Dă-i drumul !

Sam se aşeză, apoi tuşi încurcat. Mîinile îi atîrnau într-o parte şi cealaltă a scaunului, nişte mîini mari, cu care nu ştia ce să facă.

— Domnule locotenent, eu plec, zise Sam şi trase adînc aer în piept. M-am săturat pînă-n gît de instalaţiile lor de apă şi de mutrele lor. Apă, da, dar apă de mare, oceanul nemărginit şi o navă bună...

— Ştiu eu ce să-ţi spun, Sam ? ! Poate că ai dreptate. Marinarului îi stă bine pe mare.

Simpson trase din nou aer în piept şi, uitîndu-se pe sub sprîncene la Ray, întrebă :

— Dumneavoastră ce faceţi, domnule locotenent ? Veniţi cu mine ?

Ray tresări :

— Eu ? Ce ţi-a venit ? Cum aşa, deodată... Sînt căsătorit, Sam.

— Mulţi marinari sînt căsătoriţi, domnule locotenent. Am stat de vorbă azi dimineaţă cu un căpitan care venise pentru treburi la departament. E pe un cargou de 12 000 de tone, marfă nou-nouţă. „O bijuterie — aşa mi-a spus — o bijuterie". Ne cunoaştem de mulţi ani. Pleacă peste patru zile din San Francisco spre Honolulu. M-a angajat. Are nevoie şi de un secund. I-am

vorbit de dumneavoastră, i-am spus că aţi absolvit academia navală şi că am făcut împreună războiul contra japonezilor. „E omul care-mi trebuie — aşa mi-a spus —, e omul care-mi trebuie". Angajamentul e pe trei ani. Pînă mîine la prînz trebuie să-i dăm răspunsul.

Mecanicul se opri şi răsuflă ca după un efort greu. Ochii lui cercetau neliniştiţi faţa lui Ray. Acesta era ca ameţit. Vinişoara de la tîmplă, blestemata aceea de vinişoară, începuse iar să se zbată.

— Ce ţi-a venit, Sam? repetă el mecanic. Aşa, deodată...

— Domnule locotenent, am aflat de citaţie, spuse încet Simpson şi, cum în ochii lui Ray apăru o luminiţă, continuă: Am aflat de citaţie şi atunci i-am vorbit căpitanului de dumneavoastră. Decît fără nici o slujbă, mai bine pe cargoul...

Ray sări în picioare şi izbucni furios:

— Aţi înnebunit cu toţii! Citaţia asta v-a scos din minţi. Cine ţi-a spus că sînt fără slujbă? M-a citat în faţa comisiei. Foarte bine! N-am nimic de ascuns. Voi ieşi de acolo aşa cum am intrat, iar domnii aceia îmi vor spune: „Vă rugăm să ne iertaţi, a fost o greşeală".

— Dacă vă simţiţi sau nu vinovat asta n-are pentru ei nici o importanţă. La întrebările lor, tot nu veţi putea răspunde.

— La naiba, strigă Ray, atunci ce are importanţă? De ce nu mă cheamă mai bine la poliţie?

— Fiindcă poliţia lucrează cît de cît în limitele legii, pe cînd cei din comisie nu cunosc altă lege decît cea a bunului lor plac. Legea îi poate opri să vă condamne la închisoare, dar nimeni şi nimic nu-i poate opri să vă dea afară din slujbă, să vă treacă pe lista neagră ca să nu mai puteţi fi angajat nicăieri, să vă pună sub supravegherea biroului federal, să vă intercepteze scrisorile şi convorbirile telefonice...

— Sam, vorbeşti ca un... ca un...

— Ca un comunist, vreţi să spuneţi. Nu, domnule locotenent, nu sînt comunist, dar sînt un om cinstit, îmi place dreptatea, iar nedreptatea mă revoltă. Am să vă spun despre mine ceva ce n-aţi ştiut pînă acum: înainte de război am fost organizator sindical, am muncit ca activist în sindicatul marinarilor. Am tras multe ponoase de pe urma asta. Ştiţi de ce m-au concediat din marină? Fiindcă i-am spus şefului de echipaj că bomba atomică de la Hiroşima n-ar fi trebuit lansată. Şi nu făceam decît să exprim o părere care era şi a unor savanţi de faimă mondială ca Einstein, Oppenheimer, Fermi.

Pe măsură ce mecanicul vorbea, Ray Wade îl vedea altfel decît pînă atunci, descoperea un om nou, un altul decît cel pe care-l cunoscuse pe bordul lui „Yellowstone". „De unde ştie el

de Einstein, de Oppenheimer și de Fermi — se întreba Ray. Fără îndoială că e dintre cei care citesc. Alice are dreptate, citesc prea puțin, poate că e o greșeală că nu mă interesează politica".

— Să lăsăm toate astea, Sam, spuse el. N-au legătură cu citația pe care am primit-o. Eu n-am fost organizator sindical. Orice m-ar întreba ei miine, acolo...

Mecanicul clătină capul și răspunse încet :

— Domnule locotenent, vă rog să nu vă supărați pe mine, dar cred că dumneavoastră nu înțelegeți miezul chestiunii. Știți ce întrebări se pun acolo ? S-ar putea să vă întrebe despre soția și socrul dumneavoastră, despre problema școlilor separate pentru albi și negri și politica guvernului de înarmare atomică, despre schimburile comerciale cu țările din răsăritul Europei și alte chestiuni de felul acesta. Ce veți răspunde ?

Cu un gest mecanic, Ray își trecu mîna prin păr și murmură :

— Nu știu. Niciodată nu mi-am pus asemenea probleme. Și în gînd adăugă : „Are dreptate Alice. Hotărît că are dreptate. Citesc prea puțin. Cred că pentru înarmare se cheltuiesc prea mulți bani, dar nici măcar nu știu dacă facem comerț cu Uniunea Sovietică..." Pe urmă, cu voce tare : Văd că ești bine informat, Sam. Spune, ce răspund cei chemați în fața comisiei ?

— Tocmai asta e, domnule locotenent ! Dacă sînt oameni cinstiți și răspund sincer, își pierd slujba și sînt trecuți pe lista neagră, ba unii sînt chiar puși sub urmărirea biroului federal de cercetări. Cam același lucru se întîmplă cu cei care refuză să răspundă. Și atunci, ce le rămîne de făcut ?

— ? ! ?

— Să mintă ! Da, domnule locotenent, din păcate, minciuna este singura armă de apărare în fața acestei blestemate comisii, care generează în permanență o atmosferă de teroare în rîndul oamenilor cinstiți.

— Dar e monstruos ! izbucni Ray. E monstruos ! Aceasta înseamnă siluirea conștiinței, a principiilor moralei și demnității omenești.

— Exact, domnule locotenent ! Și dacă doriți să vă păstrați slujba, va trebui să spuneți că America trebuie să fabrice cît mai multe bombe atomice și cu hidrogen și că nu trebuie să importe nici măcar icre negre din Uniunea Sovietică. Cel mai bun lucru ar fi să vă denunțați soacra, sau vreun unchi, sau măcar un prieten, să spuneți că-l bănuiți că ar fi „roșu". Asemenea treabă are totdeauna succes în fața comisiei. De altfel, cred că dumneavoastră ați fost citat în urma unui denunț.

— E monstruos ! repetă Ray și-și apăsă cu putere palma pe tîmplă.

Deodată își aminti că Alice îi vorbise de o asociație studențească de luptă pentru pace, din care făcuse și ea parte. Și socrul său, de ce fusese nevoit să demisioneze de la societatea la care lucra?

O vreme tăcură, cufundați în gînduri. Într-un tîrziu, Ray spuse rar:

— Prin urmare, am de ales între două căi: sau să mint...

— Mă iertați că vă-ntrerup, domnule locotenent, dar cred că vă puteți permite să răspundeți cu toată sinceritatea. De aceea am venit să vă propun postul de secund pe cargoul acela. Vor fi destul de mulți acolo care vor minți: președintele comisiei, Mc. Kenton, trece drept un adevărat maestru în mînuirea minciunii și a calomniei. E un om din mîna căruia și unui cîine i-ar fi rușine să ia o bucată de pîine. O să verse asupra dumneavoastră un potop de minciuni ca o găleată de lături.

Din nou tăcură o vreme. Ray fierbea de mînie, o mînie rece, calmă, dar neagră ca smoala. Ideea plecării pe mare i se înfipsese în minte ca un grăunte de nisip într-o scoică.

Sam Simpson părea că așteaptă ca Ray să digereze cele aflate. Pe urmă își luă pălăria și se ridică. În pragul ușii se opri:

— Nu uitați, domnule locotenent: pînă mîine la prînz trebuie să dăm răspunsul. Iar peste patru zile, la San Francisco, ridicăm ancora...

4

În seara aceea, Ray adormi tîrziu — un somn zbuciumat, populat de vise fantastice. Dar dimineața se sculă liniștit și chiar bine dispus. Alice îl auzi fluierînd în baie, în timp ce se rădea, ceea ce era un semn infailibil că se află într-o dispoziție excelentă.

În timpul micului dejun, Ray o întrebă:

— Spune, Alice, asociația aceea studențească din care ai făcut parte avea vreo culoare politică?

— Nu, Ray. Organizam serate, tombole, colecte, iar banii îi trimiteam organizațiilor pentru ocrotirea victimelor fascismului. Am trimis și medicamente la Hiroșima, pentru îngrijirea celor care au suferit de pe urma bombardamentului.

— Da, mormăi Ray ocupat să-și ungă o felie de pîine cu marmeladă. Acum îmi amintesc că mi-ai vorbit de asta.

Șovăind și alegîndu-și cu grijă cuvintele, Alice adăugă:

— Pe vremea aceea asociația noastră era privită cu... cu oarecare bunăvoință de către autorități.

— Şi astăzi ? întrebă Ray sorbind o îngbiţitură zdravănă de cafea.

— E pe lista organizaţiilor subversive.

În clipa aceasta, Ray făcu ceva cu totul neaşteptat : începu să rîdă.

Alice îl privi uimită, dar nu spuse nimic.

Înainte de a se ridica de la masă, Alice se uită drept în ochii lui Ray :

— Ştii, cu privire la propunerea lui Sam Simpson... dacă tu vrei... O să-mi fie greu fără tine, dar am să încerc să fiu o adevărată soţie de marinar.

Ray o îmbrăţişă şi o sărută. Pe urmă întrebă :

— Alice, substanţa aceea găsită de Tom... vreau să zic... un om care minte şi absoarbe verital...

— Să-ţi spun un secret, Ray : veritalul nu este eficace împotriva adevăraţilor mincinoşi, a acelora care mint fără nici un motiv, numai din plăcerea de a minţi. Dar numărul acestora este foarte redus. În majoritatea zdrobitoare a cazurilor, omul minte împins de nevoie sau mînat de anumite interese. Mary, de pildă, a minţit fiindcă ştie că i-ai interzis să mănînce dulciuri şi-i era teamă că ai s-o cerţi. Chiar astăzi, în faţa comisiei vei vedea probabil oameni care mint. Dar n-o fac dintr-o boală a psihicului, ci fie siliţi de împrejurări, din teama de a nu rămîne fără slujbă, fie din anumite interese.

— În aceste cazuri, veritalul...

— ...este eficace. Da. După teoria lui Tom, în sistemul nervos al omului acţionează o serie de mecanisme inhibitorii funcţionale, care declanşează acte necontrolate, ca, de pildă, reflexul de apărare, frica, anxietatea. Preparatul lui, pe care l-a numit — impropriu poate — verital, frînează aceste mecanisme inhibitorii şi în unele cazuri le înlătură. După cum vezi, de fapt veritalul nu-l „îndeamnă" pe cel în cauză să spună adevărul, ci face doar să i se pară că nu mai e necesar să mintă, îi scade reflexul de apărare, îi înlătură starea de anxietate.

— Un marinar ca mine, glumi Ray, nu poate sesiza chiar în amănunt aceste probleme. Dar un lucru am înţeles : că descoperirea lui Tom este într-adevăr senzaţională.

Alice zîmbi :

— Nu este chiar atît de senzaţională pe cît pare la prima vedere. Farmacologia cunoaşte de multă vreme ergotina, care conţine acid rizergic, o substanţă cu unele efecte oarecum asemănătoare. În acelaşi gen este şi brombidratul de scopolamină.

Un sfert de ceas mai tîrziu Ray se repezi în fundul grădinii şi intră val-vîrtej în laborator.

Doctorul Burke ridică morocănos capul :

— Ce-i, marinarule? La academia navală nu te-a învățat că trebuie să bați la ușă înainte de a pătrunde într-o încăpere locuită?

Ray trecu peste remarcile socrului său și intră direct în temă:

— Tom, de ce-ai demisionat de la societatea unde lucrai?

Savantul se întunecă la față:

— Și eu m-am gîndit că trebuie să știi. Mai ales acum înainte de... de a te prezenta... acolo. Societatea aparține unui mare trust din industria chimică. La un moment dat mi-am dat seama că, fără să știu, începusem să lucrez pentru programul de înarmare. Mi-am adus aminte că și în Germania lui Hitler au fost savanți care fabricau anumite gaze, fără să știe ce întrebuințare căpătau ele în lagărele de exterminare. Și atunci...

— Înțeleg, zise Ray care se juca, în aparență fără să-și dea seama ce face, cu un borcan de sticlă plin cu un praf albicios...

— Da, băiete, oftă savantul, ai intrat într-o familie nu tocmai bine văzută. Peste două ore, cînd ai să te prezinți în fața comisiei...

— Lasă asta, Tom. Mai bine spune-mi ce cantitate de verital trebuie să înghită un om ca să spună adevărul vreme de două ceasuri.

Celălalt ridică uimit privirea, dar răspunse imediat:

— Un gram într-un pahar cu două sute de grame de apă.

— Și... aici, continuă Ray arătînd spre borcanul cu care se juca, ce cantitate se află?

— Știu eu... șovăi doctorul Burke. Cam un kilogram, poate ceva mai mult.

— Prin urmare, conținutul acestui borcan, dizolvat în două sute de litri de apă, aduce adevărul pe buzele a o mie de oameni.

— Da, așa este. Dar în locul tău nu mi-aș pierde vremea cu asemenea statistici. Peste două ore...

— Ei, zise Ray, o să mai vedem noi ce o să fie peste două ore.

În timp ce doctorul Thomas Burke se apleca din nou peste masa de experiență, Ray ieși din laborator. Sub haină ascundea un borcan în care se afla un praf albicios...

5

— Ne-am înțeles, Sam?

— Da, domnule locotenent.

Și mecanicul Simpson coborî în subsolul clădirii, ascunzînd cu grijă borcanul. Apoi legă conducta de apă potabilă care ducea în sectorul D 4 al clădirii, cu unul din rezervoarele de rezervă. Rezervorul avea o capacitate de două sute de litri de apă potabilă și Sam răsturnă înăuntru conținutul borcanului.

Incepînd din clipa aceasta, toate robinetele din sectorul D 4, unde avea să se desfăşoare şedinţa Comisiei pentru verificarea lealităţii, debitau apă cu un procent de 0,5 verital. Domnul Clark, care venise mai devreme citat ca martor, s-a spălat pe mîini cu această apă. Domnişoara Smith, secretara domnului director Sloane, a umplut cu apă o vază în care a pus cele şapte garoafe roşii primite de la logodnicul ei ; aproape imediat garoafele şi-au pierdut mirosul, dar domnişoara Smith n-a aflat nici pînă astăzi că veritalul a fost cauza acestui ciudat fenomen. In sfîrşit, doamna Miller, bufetiera sectorului D 4, prima care a băut un pahar cu apă, i-a spus domnului director Sloane, care de doisprezece ani îi face o curte discretă : „Eşti urît, ai dinţii încălecaţi, îţi creşte păr în nas şi mă plictiseşti de doisprezece ani" : uimită de propria ei îndrăzneală, biata doamnă Miller şi-a dus repede mîna la gură, dar era prea tîrziu : domnul director a dus mîna la inimă, a căzut pe un scaun şi a cerut un pahar cu apă, înghiţind astfel şi el o doză de verital...

Multe s-au întîmplat în acea dimineaţă de iunie, în sectorul D 4 al clădirii în care se afla Departamentul marinei ; era o zi călduroasă şi funcţionarii beau multă apă, mai ales că doamna Miller de la bufet o servea în pahare aburite, cu cuburi de gheaţă. Dar cea mai interesantă scenă s-a desfăşurat în sala mare, unde se ţinea şedinţa Comisiei pentru verificarea lealităţii.

Cînd intră, Ray văzu că la uşă se afla un gardian în uniformă. La masa lungă din fundul sălii şedeau cinci bărbaţi, dintre care cel mai tînăr părea să fi împlinit de curînd cincizeci de ani. Erau solemni, ţepeni şi se întîmplase să se aşeze după înălţime, ca tuburile unei orge.

Pe Mc. Kenton îl recunoscu numaidecît şi nu numai pentru că şedea la mijloc : gras, cu trei rînduri de guşi şi o faţă bubăită pe care zîmbetul părea lipit ca o mustaţă falsă. La stînga lui şedea Sloane, directorul personalului, care nu-şi revenise încă din discuţia cu doamna Miller ; era palid, o paliditate cu nuanţă albăstruie şi cel mai ţeapăn dintre toţi : Ray îşi închipuia că aşa trebuie să arate un cadavru ţinut multă vreme la gheaţă. Pe ceilalţi trei nu-i cunoştea.

Preşedintele Mc. Kenton bătu cu ciocanul în masă şi secretarul comisiei îl puse pe Ray să jure cu mîna pe biblie că va spune adevărul. Apoi îi luă numele, domiciliul, vîrsta, ocupaţia. Intrebările se succedau cu repeziciune, răspunsurile veneau prompt. In tot timpul acesta, zîmbetul nu părăsea faţa preşedintelui Mc. Kenton. In sfîrşit, cînd secretarul întrebă : „În postul dumneavoastră aveţi prilejul să mînuiţi hîrtii privind probleme politice ?" Mc. Kenton îl întrerupse :

— Lasă asta acum. Ajungem noi şi acolo. Şi, adresîndu-se lui Ray cu acelaşi zîmbet mieros: Soţia dumitale a făcut parte din vreo asociaţie studenţească?

— Asta e treaba ei, răspunse Ray fără să clipească.

— Aşa. Hm! Dar socrul dumitale, doctorul Thomas Burke, de ce nu mai lucrează în industrie?

— Asta e treaba lui.

— Aşa... aşa... Deodată Mc. Kenton lovi cu pumnul în masă, făcînd să zdrăngăne paharele din faţa lui şi urlă congestionat de furie:

— Unde crezi că te afli aici? Am să cer pedepsirea dumitale pentru lipsă de respect faţă de un organ oficial al Congresului!

Ray se gîndi că Mc. Kenton avea o voce uimitor de puternică pentru trupul lui mic şi înecat în osînză. Cînd urla, parcă se rostogoleau bucăţi de tencuială de pe pereţi.

— Domnule preşedinte, spuse el calm, dacă socotiţi că mă puteţi intimida, vă înşelaţi amarnic. Cine a făcut, ca mine, războiul împotriva japonezilor înţelege de ce.

Era o aluzie destul de transparentă la faptul că Mc. Kenton îşi petrecuse anii de război într-o uniformă de colonel din cea mai fină stofă, ţinînd discursuri patriotarde, dar fără să părăsească teritoriul ţării. Secretarul comisiei, uluit de atîta îndrăzneală, îşi turnă cu degete tremurînde un pahar cu apă şi-l bău pînă la fund, după care întrebă sever:

— Prin urmare, refuzaţi să răspundeţi la cele două întrebări.

— Refuz.

Ray se uită în ochii secretarului şi aşteptă să vadă ce efect va avea paharul cu apă. „Acum, se gîndi, veritalul va frîna mecanismele inhibitorii ale acestui porc bătrîn". Şi chiar atunci, secretarul comisiei spuse:

— E dreptul dumneavoastră!

Preşedintele Mc. Kenton rămase cu gura căscată. Era pentru prima oară, în numeroasele şedinţe ale comisiei, că secretarul — umilul şi fricosul secretar al comisiei — dădea dovadă de o asemenea îndrăzneală. „Îl apără — se gîndi el. Poate că pentru acest Ronald Wade a intervenit cineva sus-pus... Dar ce-mi pasă mie!" Zîmbetul apăru din nou pe faţa lui asudată şi lucioasă:

— Aveţi relaţii cu negrii?

— Ca orice om care trăieşte în ţara asta.

— Aţi văzut vreun film rusesc?

— Nu-mi amintesc.

— Încercaţi să vă aduceţi aminte. Poate în timpul războiului. Poate imediat după aceea.

Vorbele lui erau parcă unse, la fel de slinoase ca obrazul năduşit şi Ray avea impresia că în urma lor rămăsese o dîră vîscoasă, de parcă s-ar fi tîrît un melc.

— Nu-mi amintesc, repetă el.

— Aţi asistat la vreo adunare sindicală ?

— Nu.

— Cunoaşteţi pe cineva, dintre rude sau prieteni, pe care-l bănuiţi că e radical ?

— Nu.

Mc. Kenton trecu la un alt gen de întrebări :

— Aveţi vreun patent înregistrat ?

Ray îşi aminti de spusele lui Sam Simpson : „E un om din mîna căruia şi unui cîine i-ar fi scîrbă să primească o bucată de pîine". Din depărtare se auzi sirena remorcherului de pe Potomac. „În fiecare dimineaţă la aceeaşi oră — se gîndi Ray. La ora aceasta pe Mall cisternele stropesc asfaltul. Acasă, Mary şterge praful. O fi mîncat şi azi bomboane cu mentă..."

Deodată îi fu silă de momîile acelea ţepene de la masă, de faţa buhăită şi zîmbetul încremenit al lui Mc. Kenton şi începu să dorească, mai mult ca orice, să iasă din încăperea aceea. Atmosfera era aşa de înăbuşitoare, încît era convins că dacă s-ar aduce aici flori ele s-ar ofili imediat. Fu cuprins de o senzaţie ciudată, de un fel de grabă nefirească de a ieşi ; avea impresia că fiecare clipă e preţioasă, că timpul se scurge ca nisipul dintr-o clepsidră spartă.

Mc. Kenton repetă întebarea :

— Aveţi vreun patent înregistrat ?

Iar locotenentul Ronald Wade răspunse calm :

— Încă nu. Dar am de gînd să patentez un aparat pentru tăierea frunzelor la cîini.

— Okey, băiatule ! Bine răspuns, sări secretarul comisiei îndemnat de cele 0,5 la sută verital înghiţite.

Iar domnul director Sloane, din aceleaşi motive, remarcă :

— I-ai dat grăsanului una peste bot !

Atunci, domnul preşedinte Mc. Kenton, care în ultimii douăzeci de ani nu băuse decît whisky — din cel vechi, scoţian, veritabil —, făcu un lucru uimitor : întinse mîna, îşi turnă un pahar cu apă şi-l bău dintr-o înghiţitură. Mîna în care ţinea paharul tremura, ceea ce se putea uşor deduce după zgomotul pe care-l făceau bucăţelele de gheaţă lovindu-se de marginea paharului, aşa cum boabele de grindină se lovesc de fereastră.

„Încă un porc care se adapă cu verital, se gîndi Ray. Ei, canalie bătrînă, să vedem acum ce va ieşi din gura ta obişnuită să mestece numai otravă".

Şi deodată, la fel de uimit ca şi ceilalţi doi colegi ai săi din comisie, preşedintele Mc. Kenton se pomeni spunînd :

— Am încercat să te înfund, dar n-am reuşit. Am ghinion. Poate că data următoare...

— Nu va mai fi nici o dată următoare, spuse Ray zîmbind. Incepînd din clipa asta, socotiţi-mă demisionat.

— Bravo, băiete ! îi ţîşni domnului director Sloane din mijlocul feţei cadaverice. E cel mai bun lucru pe care-l poţi face.

Preşedintele Mc. Kenton sări de la locul lui şi începu să ţopăie pe picioarele lui scurte :

— Doamne, dumnezeule ! se lamentă el luîndu-şi în mîini faţa bucălată. Ce se întîmplă aici ! Parcă am înnebunit cu toţii !

Secretarul comisiei se sculă şi el îndreptîndu-se către Mc. Kenton. Orice urme de timiditate şi umilinţă dispăruseră din atitudinea lui. Ray văzu că are mîinile şi picioarele nefiresc de lungi pentru corpul lui îndesat şi pe lîngă burta umflată a lui Mc. Kenton părea un păianjen uriaş care dă tîrcoale prăzii, pregătindu-se pentru un ospăţ îmbelşugat.

— Toată lumea o să afle, urlă el, ce s-a petrecut aici ! Să te vedem acum pe unde scoţi cămaşa. De luni de zile îţi baţi joc de noi şi ne terorizezi. Te-ai îmbogăţit de cînd eşti preşedintele comisiei. „Vajnicul vînător de radicali" e primit în toate consiliile de administraţie. Nouă ne arunci cîte un os de la masa stăpînilor. Ce-o să le spui acum celor care te-au trimis aici ? Ha ! Ha !

Rîsul lui piţigăiat şi silit părea totuşi că-l uşurează de o povară.

Mc. Kenton îşi acoperi faţa şiroind de sudoare cu degetele groase şi umflate ca nişte cîrnaţi.

— Dumnezeule, se lamenta. Am înnebunit ! Am înnebunit ! Numai să nu afle presa ! Apoi, cu un ultim efort, se tîrî pînă la locul lui, luă ciocănelul şi bătu în masă anunţînd : Renunţăm la audierea martorilor. Declar şedinţa închisă.

Glasul lui suna stins, ca acela al unui muribund.

. . . .

Patru zile mai tîrziu, pe cheiul comercial al portului San Francisco un tînăr locotenent de marină îşi întreba nevasta :

— Cum îmi vine uniforma ?

— Minunat, Ray. Seamănă cu cea pe care o purtai cînd m-am îndrăgostit de tine.

Locotenentul îşi luă în braţe nevasta şi o sărută. Apoi, chemat de sirena insistentă a vasului, străbătu în goană pasarela şi se opri pe punte, rezemat de balustradă.

În timp ce vasul se depărta de chei, mai strigă :

— Ai grijă de Tom, Alice. Formula veritalului trebuie să rămînă secretă !

Tînăra femeie dădu din cap afirmativ.

Spintecînd apele limpezi cu prora lucioasă, vasul se îndepărta încet. În urma lui rămase o dîră uleioasă, pe care plutea un ziar vechi de cîteva zile şi murdar ; pe prima pagină a ziarului clătinat de valuri scria cu litere mari : „Scandalul de la Departamentul marinei ! Preşedintele Mc. Kenton a demisionat ! S-a propus instituirea unei comisii de anchetă !"

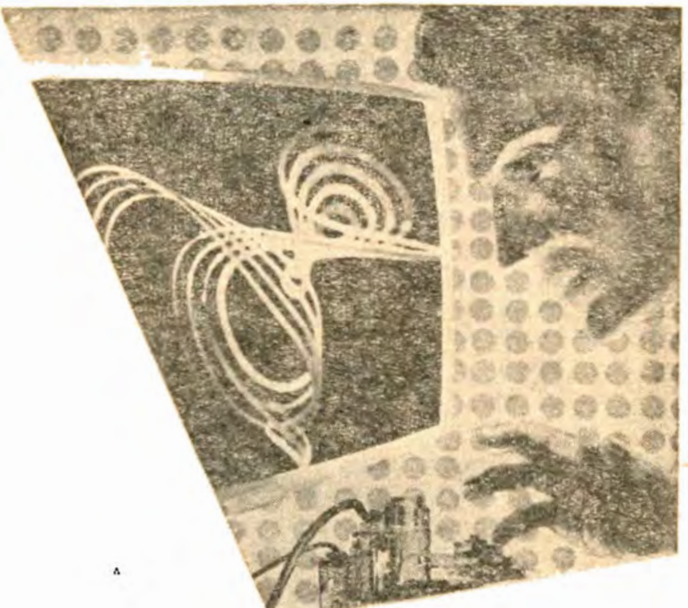
Alice Wade rămase pe chei pînă dispăru şi ultima dîră de fum a vasului mistuită în zarea albastră.

Citiţi în numărul viitor povestirile ştiinţifico-fantastice trimise în cadrul concursului:

„Mesajul albaştrilor"

şi

„Piatra Alatîr"

Tiparul executat la Combinatul Poligrafic „Casa Scînteii"

2012

CLUB COLECȚIA Povestiri ȘTIINȚIFICO-FANTASTICE

cpsf.info

prelucrare
&
editor
Costin Teo Graur

i.m. Pompilu

Au scanat, corectat, prelucrat.

Ceea ce nu au fost în stare redacţiile Ştiinţă şi tehnică
sau cei care au dat să continue CPSF, au reuşit, cu multă dăruire,
muncă şi cheltuială, aceşti entuziaşti.

Lor trebuie să le mulţumim pentru că avem acum posibilitatea
să (re)citim legendara Colecţie.

clandher
flash_gordon
eviigheorghe
krokodyliu
progressivefan3
car_deva
coollo
fractalus
panionios
nid68
un anonim (RK)
Gyuri
hunyade
dl. Dan Lăzărescu
Cilly Willy
fizikant
Doru Filip
connieG

(dacă este omis cineva, vă rog un email şi reparăm greşeala)

Abonamentele la revista „Ştiinţă şi Tehnică" şi la colecţia de „Povestiri ştiinţifico-fantastice" se primesc pînă cel mai tîrziu în ziua de 23 a lunii, cu deservirea în a doua lună următoare.

Abonamentele se primesc de către difuzorii de presă din întreprinderi, instituţii şi de la sate, secţiile de difuzare a presei, precum şi de către factorii şi oficiile poştale.

APARE DE DOUĂ ORI PE LUNĂ - PREȚUL 1 LEU

• SEPTEMBRIE 1962